

**OVAM-samenwerkingsverband betreffende afval- en
materialenbeleid en bodembeheer en -saneringen tussen de stad
Antwerpen en de OVAM**

Preambule

De OVAM wenst een gebiedsgerichte aanpak op te starten omtrent afvalstoffen- en materiaalbeleid, bodembeheer en bodemsaneringen. In deze gebiedsgerichte aanpak, die uitgaat van een aanpak op maat, worden alle voor de lokale besturen relevante thema's gebundeld in een samenwerkingsverband met de OVAM.

Het OVAM-samenwerkingsverband is een partnerschap tussen een lokaal bestuur en de OVAM waarbij de betrokkenen zich engageren tot de realisatie van projecten, binnen de gestelde timing en binnen de voorziene beschikbare budgetten.

Met dit samenwerkingsverband (verder OVAM-SV genoemd) willen we meer overzicht en structuur brengen in de samenwerking met één welbepaald lokaal bestuur, inclusief haar intergemeentelijke verenigingen. Een duidelijk overzicht van de lopende en geplande activiteiten is immers een voorwaarde voor goede afspraken.

Om de communicatie en de coördinatie te stroomlijnen, wordt er voor elke afgesloten OVAM-SV een account-manager binnen de OVAM aangesteld. Op deze manier is er voor de lokale besturen met een OVAM-SV één centraal aanspreekpunt. Ook voor projecten, waar andere overheidsinstanties aan deelnemen, kan de accountmanager trachten de afstemming te optimaliseren.

Het lokaal bestuur zal gedurende de looptijd van de OVAM-SV een geprivilegieerde partner van de OVAM zijn. De OVAM beoogt niet enkel de besturen die vooruitstrevend zijn op milieu-vlak, maar wenst ook extra ondersteuning te geven aan die regio's/besturen die er nood aan hebben.

Alle gekende projecten die de OVAM samen met het lokaal bestuur wenst te realiseren, zijn opgenomen in een OVAM-SV. Bovendien kunnen tijdens de looptijd van een OVAM-SV nieuwe projecten worden opgenomen.

De keuze van te realiseren projecten in een OVAM-SV gebeurt in onderling overleg. Elke OVAM-SV moet zowel afval/materialen als bodem-gerelateerde projecten omvatten. Een belangrijke factor is het wederzijds engagement van beide partijen.

Een OVAM-SV wordt door de hierna vermelde partijen onderhandeld en ondertekend:

- Stad Antwerpen, met zetel te 2000 Antwerpen, Grote Markt 1; rechtsgeldig vertegenwoordigd door de gemeenteraad waarvoor optreden de heer Roel Verhaert, stadssecretaris en de heer Bart De Wever, voorzitter van de gemeenteraad, handelend krachtens de beslissing van de gemeenteraad genomen in vergadering 14 december, hierna lokaal bestuur genoemd;
- De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, met zetel te 2800 Mechelen, Stationsstraat 110; hier rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar administrateur-generaal, mevrouw Henny De Baets, handelend krachtens de beslissing van de OVAM-directieraad genomen in vergadering 6 november;

Allen samen genoemd "de partijen", komen het volgende overeen.

1 Algemene bepalingen

Artikel 1: Algemeen

§1. De partijen verbinden zich ertoe een duurzaam afval-, materialen- en bodembeleid uit te voeren.

§2. De partijen verbinden zich ertoe nauwer te gaan samenwerken rond de thema's afval- en materialenbeleid, bodembeheer en bodemsanering, overeenkomstig dit OVAM-SV, met het oog op het behalen van de doelstellingen van het Vlaamse en lokale beleid terzake.

Artikel 2: Uitvoering van het OVAM-SV, vertrekkende vanuit een wederzijds engagement.

§1. Elke partij werkt mee aan de realisatie van de doelstellingen geformuleerd in artikel 1. De partijen verbinden zich ertoe hun engagementen uit te voeren en de afgesproken timing voor de uitvoering ervan te respecteren, in het bijzonder betreffende de als bijlage toegevoegde projecten.

§2. Het lokaal bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van haar engagementen, maar kan deze laten uitvoeren door of in samenwerking met derden.

§3. Bij deelprojecten die in een intergemeentelijk verband of samen met andere gemeenten worden uitgevoerd, zal één gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband optreden als trekker/aanspreekpunt voor de OVAM.

2 Specifieke bepalingen

Artikel 3: Centraal aanspreekpunt voor het OVAM-SV.

Om de communicatie en de coördinatie te stroomlijnen, wordt er voor deze OVAM-SV een accountmanager binnen de OVAM aangesteld. Op deze manier is er voor het lokaal bestuur een centraal aanspreekpunt.

Artikel 4: Projecten

§1. Het OVAM-SV geeft een overzicht van de lopende, de geplande projecten, alsook projectideeën rond afvalbeleid/materiaalbeheer en projecten rond bodembeheer en –sanering. Het OVAM-SV biedt een totaaloverzicht.

§2. Bij dit ondertekeningsdocument onderscheiden we drie typen van bijlagen:

- Bijlage 1: De te realiseren projecten;
- Bijlage 2: Overzicht van lopende projecten en dossiers tussen de voorgenoemde partijen;
- Bijlage 3: Projectideeën, die later nieuwe te realiseren projecten kunnen worden.

§3. De partijen engageren zich om tijdens de looptijd van het OVAM-SV nieuwe thema's en complexe maatschappelijke problemen verder te onderzoeken. Dit kan telkens leiden tot nieuwe projecten of projectideeën die bij het lopende OVAM-SV worden gevoegd.

§4. Als er geen of onvoldoende financiële middelen zijn voorzien, kan in onderling overleg een project uit bijlage 1 worden stopgezet en indien gewenst geëvacueerd naar bijlage 3;

Artikel 5: Inwerkingtreding & duurtijd

§1. Behoudens de hierna gestelde uitzonderingen zal deze overeenkomst in werking treden vanaf de ondertekening ervan door alle partijen.

§2. Dit OVAM-SV loopt tot 31 december 2020.

Artikel 6: Ondersteuning lokale besturen

De partijen spannen zich in om de budgetten en personeel, ter realisatie van de projecten uit bijlage 1, te reserveren voor de uitvoering van de gemaakte verbintenissen in dit OVAM-SV. De partijen kunnen zich slechts binden tot financiële inspanningen binnen de perken van hun budgettaire middelen.

Artikel 7: Projectopvolging

Een goede opvolging is een hulpmiddel om de nauwere samenwerking te doen slagen. Er wordt naar gestreefd elk semester één officieel, overkoepelend overlegmoment te laten plaatsvinden waarop de stand van zaken wordt besproken, alsook mogelijke knelpunten. Een opgemaakt verslag zal dienen als tussentijdse rapportage.

Artikel 8: Communicatie

§1. De partijen engageren zich ertoe om tot voldoende onderlinge afstemming te komen voorafgaand aan de algemene communicatie over het OVAM-SV én over de communicatie van de bijhorende projecten uit bijlage 1.

§2. Bij de uitvoering van elk project uit bijlage 1 van het OVAM-SV moet worden vermeld dat het project loopt in samenwerking met de OVAM. Op elke publicatie, tekst ... die in het kader van het project wordt verspreid, moet eveneens het logo van de OVAM worden aangebracht. Alle communicatie-uitingen die het logo van de OVAM dragen, moeten ook ter goedkeuring aan de OVAM worden voorgelegd.

Artikel 9: Informatie-uitwisseling

De partijen verklaren alle nodige en nuttige informatie aan elkaar te bezorgen waarover zij redelijkerwijze (kunnen) beschikken of dienen te beschikken.

Artikel 10: Vertrouwelijkheid

Onverminderd de wettelijke bepalingen die gelden met betrekking tot openbaarheid van bestuur, verbinden de partijen zich ertoe de informatie en documentatie, in gelijk welke vorm, die door diegene door wie ze wordt aangeleverd als vertrouwelijk wordt aangeduid, enkel te verspreiden aan derden met voorafgaande goedkeuring.

Artikel 11: Geschillenbeslechting

§1. Indien er zich een situatie of omstandigheid voordoet die niet is voorzien en resulteert in een blokkage van de samenwerking of het niet realiseren van een project uit bijlage 1, dan zullen de partijen in eerste instantie ter goeder trouw onderhandelen om te komen tot een voor iedere partij aanvaardbare oplossing.

§2. Ingeval van een geschil is de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen afdeling Mechelen bevoegd. Het Belgisch recht is op deze overeenkomst van toepassing.

3 Evaluatie

Er kan een evaluatie van het OVAM-SV worden aangevraagd en ingepland met alle betrokken partijen. Op basis van deze evaluatie kan elke partij de samenwerking stopzetten. De beëindiging van de samenwerking dient gemotiveerd te worden door de partij die de samenwerking stopzet.

Na de einddatum van het OVAM-SV zoals vermeld in artikel 5 §2 zal er een gezamenlijke evaluatie van het OVAM-SV gebeuren.

4 Slotbepaling

Bij aanvang van dit OVAM-SV zijn de volgende thema's opgenomen als bijlage:

- Bijlage 1:
 - Fiche Afvalbrengsystemen
 - Fiche Fashion Flows
 - Fiche Ecodesign
 - Fiche Labo XX en Lageweg
 - Fiche Antwerps potentieel van lokale biomassa voor optimale valorisatie
 - Fiche Woonzone Zuiderdokken
 - Fiche Site Nieuw Zurenborg – Bodemsanering
 - Fiche Aanpak gemeentelijke inventaris risicogronden
 - Fiche Blue Gate Antwerp
 - Fiche Proefproject aanpak asbesthoudende isolatieleidingen
 - Fiche Gezamenlijk valoriseren van deskundigheid en kennis inzake afval-, materialen- en bodembeleid op internationaal niveau
- Bijlage 2: Overzicht van lopende projecten en dossiers tussen de voorgenoemde partijen.
- Bijlage 3: Interessante projectideeën:
 - Fiche Duurzaam evenementenbeleid
 - Fiche Visieopbouw energievalorisatie restafval
 - Fiche Antwerpen Circulair!?

Deze overeenkomst is opgesteld in 3 exemplaren en wordt ondertekend door de vertegenwoordigers van alle partijen. Elke partij verklaart één ondertekend exemplaar te hebben ontvangen.

Voor de Stad Antwerpen

namens de gemeenteraad
de stadssecretaris

voorzitter van de gemeenteraad

Roel Verhaert

Bart De Wever

Voor de OVAM

Mevrouw Henny De Baets
Administrateur-generaal

Bijlage 1 van het OVAM-samenwerkingsverband met de stad Antwerpen

Te realiseren projecten

Deze bijlage bestaat uit volgende projectvoorstellen:

- Fiche Afvalbrengsystemen
- Fiche Fashion Flows
- Fiche Ecodesign
- Fiche Labo XX en Lageweg
- Fiche Antwerps potentieel van lokale biomassa voor optimale valorisatie
- Fiche Woonzone Zuiderdokken
- Fiche Site Nieuw Zurenborg – Bodemsanering
- Fiche Aanpak gemeentelijke inventaris risicogonden
- Fiche Blue Gate Antwerp
- Fiche Proefproject aanpak asbesthoudende isolatieleidingen
- Fiche Gezamenlijk valoriseren van deskundigheid en kennis inzake afval-, materialen- en bodembeleid op internationaal niveau

Afvalbrengsystemen: uitdagingen voor beleid en praktijk

1. Vaststellingen

De gescheiden inzameling in Antwerpen is een langlopende uitdaging, met de ontwikkeling van parallelle en opeenvolgende alternatieven die met wisselend succes werden toegepast. Met het 1^e ondergrondse sorteerstraatje in 2006 werd de weg ingeslagen van een uitgebreid, een zo effectief mogelijk en gebruiksvriendelijk systeem van ondergrondse afvalcontainers. Ondertussen werden in meer dan 23 wijken ondergrondse containers geplaatst, meestal in buurten met veel kleine woningen en in verkeersarme wijken. Bewoners hebben een pasje nodig om de sorteerstraat te gebruiken. Hiermee laadt men zelf een geldbedrag op. Er zijn containers voor:

- Pmd
- Gft
- Papier en karton
- Restafval
- Glas

Op basis van alle opgedane ervaringen, besloot de stad Antwerpen de ambities niet te minderen, integendeel, en zet men in deze legislatuur in op de plaatsing van nieuwe. Een totaal van 320 bijkomende ondergrondse Sorteerstraten tegen 2019 of een inwonersequivalent van 90.000 is het bereik van het huidige project. De volgende geografische afdekking wordt uitgerold tot 2019:

- Linkeroever totaal
- Een Noordelijke hoorn: Den Dam, Cadix, Montevideo met een uitstulping naar boven met Luchtbal.
- Een gebied ten zuiden van de ring in voornamelijk de districten Berchem en Wilrijk.

De implementatie van afvalbrengsystemen is een uitdaging waarrond Antwerpen en de OVAM inzichten kunnen delen en concrete stappen kunnen zetten. Vlaams beleid en de door de OVAM beheerde subsidieregeling kunnen medebepalend zijn voor de manier waarop de stad Antwerpen haar visie omzet in de praktijk. Anderzijds kan beleidsvorming gevoed worden door de ervaringen van de stad Antwerpen, als eerste stad die op een grootschalige wijze de omslag maakt van huis-aan-huisinzameling naar afvalbrengsystemen. Bij de voorbereiding van het nieuwe Uitvoeringsplan voor materialen op lokaal niveau, bleek uit de studies 'Innovatieve inzamelsystemen binnen een veranderende ruimtelijke context' (OVAM, 2015) en 'Invloed van demografische factoren op het afvalbeheer' (OVAM, 2015) dat we, rekening houdend met de ruimtelijke en demografische evoluties van de komende jaren, innovatieve oplossingen zullen moeten vinden voor de inzameling van de verschillende huishoudelijke afvalfracties. De evoluties op ruimtelijke en demografisch vlak zorgen ervoor dat wanneer we op de huidige manier afvalstoffen blijven inzamelen, we in de toekomst minder goede inzamelresultaten zullen bekomen dan momenteel het geval is.

De studie en ook de ervaring van de stad Antwerpen en andere gemeenten wijzen op het nut van brengsystemen:

- dichtslibbende wegen bemoeilijken de huis-aan-huis-inzameling;
- kleinere wooneenheden zorgen voor moeilijker lange tijd apart opslagen van verschillende afvalfracties;
- een periodieke huis-aan-huis-inzameling houdt in dat men de fracties minstens 1 tot 2 weken dient te bewaren, hetgeen voor organisch-biologisch afval of luiers niet evident is.

Maar de focus moet niet enkel liggen bij ondergrondse containers; het is de bredere zoektocht naar een optimale inzameling van restafval en selectieve stromen in functie van specifieke noden en behoeften, rekening houdend met de problematiek van een grootstad. Cruciale elementen daarbij zijn de hoeveelheden restafval, de kwaliteit van selectieve inzameling, sluisstorten, prijszetting voor de burger, gedragssturing en communicatie, en overige opportuniteiten uit het bredere duurzame materialenbeleid.

2. Doelstelling

De stad Antwerpen en de OVAM werken samen aan de optimale implementatie van ondergrondse afvalbrengsystemen (containers) als onderdeel van een hoogwaardig, effectief, kostenefficiënt, gebruiksvriendelijk en ambitieus afvalstoffenbeleid. De volgende subdoelstellingen zijn van belang:

- Uitbouw en uitwisseling van kennis, ervaringen en visies inzake ondergrondse sorteerstraten;
- Stadsbeleid ontwikkelen en regelgeving opzetten of toepassen op basis van kennis ter zake, ervaringen en visies;
- Het zoeken en aangrijpen van opportuniteiten in de breedte van het duurzaam afvalstoffen- en materialenbeleid om dwarsverbanden te leggen die versterkend kunnen werken.

3. Concrete samenwerking

De invulling van de samenwerking zal tenminste gebeuren door rekening te houden met de volgende aspecten:

- Hoe schakel je over van het ophaalsysteem naar een brengsysteem? Bij de volledige omschakeling van haalsystemen (huis-aan-huis) naar ondergrondse systemen (brengsystemen) is de beleidskwestie in welke woongebieden we dit willen en onder welke voorwaarden. We streven naar een gedragen inzicht en een duidelijk overzicht van de voor- en nadelen, de randvoorwaarden en meer specifieke criteria of do's en dont's waar men bij de omschakeling van huis-aan-huisinzameling naar (ondergrondse) brengsystemen rekening mee moet of kan houden.
 - De uitbouw van de ondergrondse sorteerstraatjes verloopt bij voorkeur gefaseerd en via een vooraf overeengekomen schema. In het bijzonder is een regelmatige evaluatie aangewezen, waarbij periodiek kan beslist worden om bij te sturen en bepaalde delen van de stad Antwerpen toch te blijven bedienen met de reguliere huis-aan-huisinzameling voor bepaalde fracties.
 - Deze oefening zal in het kader van het nieuwe Uitvoeringsplan materialen op lokaal niveau, belangrijke informatie opleveren voor andere lokale besturen die een omschakeling naar een brengsysteem van huishoudelijke afvalstoffen overwegen.
 - Welke subsidies zijn er mogelijk? Subsidies ter ondersteuning van de infrastructuur in het afvalstoffenbeheer op lokaal niveau zijn in principe mogelijk, maar er moet bekeken worden wat er effectief gesubsidieerd kan worden en welke ondersteuning beleidsmatig en budgettair verantwoord is.
- Selectieve gft-inzameling en –verwerking. De inzameling van gft-afval (of breder: organisch-biologisch afval) in combinatie met brengsystemen en de verdere verwerking is een belangrijk aandachtsgebied.

- Gft-afval inzamelen via ondergrondse containers is duur (klein volume, maar hoge ledigingsfrequentie omwille van geur, binnen containers die regelmatig worden gereinigd, percolaat in de betonnen putten, ...). Bovendien is de zuiverheid van de fractie niet altijd in orde wat consequenties heeft naar verwerkingsmogelijkheden toe. Welke precieze knelpunten zijn er? Welke oplossingen zijn er? Is bijvoorbeeld het gebruik van de “Urban Pre-Composter” een reële mogelijkheid? De haalbaarheid en de wenselijkheid van dit systeem moet verder onderzocht worden.
- De stad Antwerpen houdt zich aanbevolen om in een Europese context en met verschillende partijen, ervaringen op te doen. Er zou veel animo bestaan binnen de Werkgroep Waste van het Eurocitiesnetwerk om bijv. een Europees project te starten. Nadruk zou moeten liggen op de ketenuitdagingen, dat wil zeggen: van burger tot en met verwerking en recyclage. Wat is rol van de stad Antwerpen hierbij en kan de OVAM hieraan meewerken?
- Communicatie rond omschakeling naar brengsystemen. Een wijkgerichte benadering in de overschakeling van haal- naar brengsystemen lijkt de aangewezen weg om gedragsverandering logisch en op maat te realiseren.
- De uitwisseling van ervaringen met stad Gent is zeker de moeite waard. Ook in breder Vlaams-lokaal verband moeten ervaringen verspreid en uitgewisseld worden. De steden Gent en Antwerpen zijn hier vragende partij. De OVAM kan dit faciliteren en voeden.
- Bijkomende focus op het vermijden van afval, bijv. de promotie van gft-verwerking in tuinvijken? Een stap vroeger in de keten, preventie vóór inzameling, moet ook een gedeeld actiepoint zijn van de OVAM en de stad Antwerpen.

Een meer specifieke planning, inclusief het benoemen van concrete personele en eventueel financiële middelen is aangewezen om de voortgang van het project te bewaken en om de beoogde resultaten te behalen.

Contactpersonen

Stad Antwerpen: Geert Biesemans (programmaleider sorteerstraten, stadsbeheer) en Bart Goris.

OVAM: Annemie Andries (AMB, team Lokale besturen), Bart Thibau (AMB, dienst Heffingen en Subsidies), Kathleen Schelfhout (AMB, team Bio).

Fashion Flows – Circulaire Mode vanuit Antwerpen

1. Vaststellingen

Fashion Flows is een innovatieproject binnen Stadslab2050, het stedelijk platform dat de omslag naar een duurzame stad wil versnellen. Fashion Flows heeft als doelstelling “circulaire mode vanuit Antwerpen, de modestad van Vlaanderen, op gang trekken”.

In een eerste ideefase die liep van januari 2014 tot 30 maart 2015 werden innovatieve ideeën voor circulaire mode uitgewerkt. In een volgende fase, waarvoor gebruik gemaakt wordt van de subsidieregeling voor innovatieve projecten bij lokale besturen van de OVAM, verlaat men de ideefase en gaat men naar de implementatie van ideeën. Tegelijk gaat het project de interactie aan met de modeketen en het bredere publiek.

De OVAM vertrekt vanuit haar werking en ervaring wat betreft ecodesign, textielrecyclage, de kringwinkelsector en het duurzaam materialenbeleid in het algemeen (netwerk, diverse instrumenten, wet- en regelgeving).

2. Doelstelling

Het project Fashion Flows heeft de volgende doelen voor ogen:

- Kennisopbouw: Circulaire mode maakt wereldwijd langzaam een opgang (referentie-experimenten bij H&M, disruptieve innovatie via Nordic Launch, sterk aanwezig op Copenhagen Fashion Summit, ...) maar in Antwerpen of Vlaanderen zien we momenteel nog niet veel initiatieven. Als de Antwerpse modesector zijn mondiale rol en identiteit als avant-garde sector wil blijven waarmaken zal deze sector zich meer op duurzaamheid moeten beginnen concentreren. Het project wil de kennisopbouw rond circulaire mode vergroten door gericht de dialoog aan te gaan met de modesector. Het project wil daarbij de mogelijkheden en uitdagingen om over te stappen naar een circulaire mode model capteren en verspreiden.
- Ondersteunen van concrete acties en experimenten voor circulaire mode. We streven met dit project naar een aantal heel praktijkgerichte acties en experimenten die circulaire modeproducten moeten opleveren. Zowel in high end fashion, mainstream als niche willen we tonen dat circulaire mode ook mogelijk is. Een 'walk the talk' aanpak werkt inspirerend, toont wat er momenteel op korte en/of middellange termijn mogelijk is en krijgt hopelijk navolging. Voor het opzetten van acties en experimenten voorzien we een pakket aan ondersteuning.
- Sensibiliseren en communiceren voor circulaire mode. Via het traject Fashion Flows, de praktijkexperimenten, maar ook door de reeds verzamelde inspiratie en voorbeelden uit binnen- en buitenland gaat Fashion Flows de dialoog aan met het brede publiek, de modesector, ... en vertellen we het verhaal rond circulaire mode.

Als laatste geven we nog mee dat het voor Stadslab2050 belangrijk is om te kijken wat het effect is van een circulaire creatieve sector (mode) binnen het stedelijke weefsel en de weerslag daarvan op stedelijke ontwikkeling.

3. Concrete samenwerking

De stad Antwerpen staat, via Stadslab2050, in voor de algemene procesopvolging van het project en kan beroep doen op een pool aan begeleiders om ideeën om te vormen tot concrete projectplannen en/of businessplannen. De focus van de stad Antwerpen is de invalshoek circulaire mode (kan de modesector een duurzame toekomst hebben) én de koppeling naar stedelijke duurzame ontwikkeling (bijvoorbeeld wat betekent dit voor materialenbeleid van een stad of de ruimtelijke ontwikkeling van een stad of...). Specifieke acties en planning zijn opgenomen in het projectvoorstel.

Het uitgewerkte projectvoorstel zoals ingediend bij de OVAM in het kader van de subsidieregeling en het Ministerieel Besluit dat de definitieve goedkeuring vastlegt in verband met de subsidie, is leidend bij de verdere samenwerking. De OVAM wil dit project versterken, mee begeleiden en eruit leren, zodat de meerwaarde gevaloriseerd kan worden in een zo breed mogelijke context. Specifieke punten daarbij zijn:

- Expertise aanleveren (bvb. textielinzameling en –verwerking / recyclage, expertise eindeafvalregeling / grondstofverklaringen reststromen);
- Netwerk activeren (o.a. productontwerpers, KOMOSIE, federaties, VMP, ...);
- Deelname projectteam, onder andere een rol in het scherper stellen van de opvolging van de milieu impact van de diverse lopende experimenten;
- Logistieke partner (bijv. voor de organisatie van workshops oid);
- Inzetten communicatiekanalen OVAM-breed of via de Ecodesignlink;
- Deelnemen aan praktijkexperimenten rond reststromen en textielinzameling;
- Deelnemen aan de jury van het Projectenfonds 'Duurzame stad' in functie van de selectie van initiatieven die kans maken op een financiële ondersteuning;
- Zorg voor de administratieve en procedurele behandeling en opvolging van het projectdossier.

Contactpersonen

Stad Antwerpen: Gert Vandermosten (Stadslab2050)

OVAM: Evelyn Lafond (AMB, team Bedrijven)

Ecodesign – Het nieuwe ‘normaal’ binnen de Antwerpse designsector

1. Vaststellingen

Zoals Peter Hinssen in zijn boek ‘Het Nieuwe Normaal’ aangeeft dat het adjectief ‘digitale’ voor camera binnenkort zal verdwijnen omdat 99% van de camera’s digitaal zullen zijn, is het een evolutie die voor ‘eco’ en ‘design’ ook ingezet is. Alleen is er nog een lange weg te gaan.

De opeenvolgende resultaten van de OVAM Ecodesign Award voor professionals en studenten zijn wel hoopgevend. Een nieuwe generatie ontwerpers is er zeker mee bezig.

Ecodesign is een must, een visie, de toekomst. Efficiënt gebruik van materialen, mogelijkheid tot recyclage en sociaal verantwoorde oplossingen zijn voor de designers van morgen even belangrijk als functionaliteit en esthetiek. Duurzaamheid is de minimumnorm. Producten, diensten, systemen en kringlopen worden ontworpen om zowel economische, sociale en ecologische meerwaarde te brengen. Ze komen optimaal tegemoet aan de behoeften van iedereen, nu en later, zonder de draagkracht van de planeet te overschrijden.

Ecodesign is een sterkhouder van de OVAM en kan in Vlaanderen rekenen op een enthousiaste en brede basis waardoor beleid en initiatieven gestalte krijgen. Om een duurzaam materialenbeleid te voeren, hebben we nood aan duurzame ontwerpen. De OVAM stimuleert ecodesign. Door een doordacht design gaan producten langer mee en zijn ze makkelijker te herstellen en te recycleren. De OVAM hanteert een brede insteek om het thema tastbaar te maken. Verschillende instrumenten stimuleren duurzaam design in Vlaanderen. Voor een goed overzicht verwijzen we naar OVAM Ecodesign.link (www.ecodesignlink.be). Dit is het trefpunt voor al wie actief is op vlak van duurzame productinnovatie. Het brengt de OVAM-instrumenten zichtbaar en toegankelijk bij elkaar én wil de OVAM positioneren als een samenwerkingspartner voor alle actoren in de levenscyclus van producten.

De OVAM wil met Ecodesign.link een trefpunt zijn, waarbij kennisdeling rond ecodesign de drijfveer is. Antwerpen wil als designstad mee inzetten op deze kennisdeling om ontwerpers, designbureaus en industrie te wapenen voor de toekomst.

2. Doelstelling

De OVAM en de stad Antwerpen willen samen kennisuitwisseling stimuleren binnen de designsector maar tevens tussen productontwerpers en verwerkers zodat al bij het ontwerp rekening wordt gehouden met de mogelijkheden tot recyclage.

3. Concrete samenwerking

De stad Antwerpen zal bedrijven informeren over de economische meerwaarde van ecodesign, door Antwerpse bedrijven die succesvol zijn met ecodesign een platform te geven binnen bestaande communicatiekanalen.

Daarnaast wordt er samengewerkt in het kader van 'Creative Harbour' (werktitel), dit door een locatie te faciliteren waar de OVAM instrumenten zoals de Ecolizer, OVAM SIS Toolkit en de materialenscan, kan promoten binnen een eigen op te zetten evenement of binnen een bestaande activiteit in kader van Creative Harbour. Dit wordt verder uitgewerkt binnen een kleine werkgroep. Creative Harbour start in december 2015 en loopt tot eind september 2016. Gedurende deze periode zet de stad Antwerpen haar creatieve ondernemers in de spotlights en worden er programma's opgestart om de sector duurzaam te versterken.

Ook zal de stad Antwerpen, als stichtend lid van het provinciaal designplatform "Antwerp. Powered by Creatives" ecodesign hoog op de agenda plaatsen van dit designplatform.

Ook wat andere creatieve sectoren betreft, waaronder mode, wordt het belang van duurzaam materialenbeheer door de stad Antwerpen uitgedragen waar zich opportuniteiten voordoen.

De OVAM stelt haar kennis en tools ter beschikking binnen deze samenwerking en helpt de stad Antwerpen in het opbouwen en verspreiden van kennis rond ecodesign om op deze manier het industrieel weefsel te versterken.

Contactpersonen

Stad Antwerpen: Thijs De Ceuster (projectmanager creatieve economie).

OVAM: Katrijn Siebens (AMB, team Bedrijven).

LaboXX verdichting en stadsvernieuwing in de 20ste-eeuwse gordel Antwerpen en project Lageweg

1. Vaststellingen

De OVAM bevestigt onder andere in haar Strategisch Plan 2015-2020 dat het werken aan ruimtelijke vraagstukken gewenst is om innovatie niet te laten stagneren. Er zijn sinds 2012, met de discussies rond Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en de ontwikkelingen in het stedenbeleid, nieuwe mogelijkheden ontstaan om verbindingen te leggen tussen de OVAM en andere actoren. De OVAM, enerzijds geworteld in een uitgebouwd bodembeleid, de ervaringen met brownfieldconvenanten en bodemsaneringen, en anderzijds in het duurzaam afvalstoffen- en materialenbeheer, grijpt verschillende opportuniteiten aan om met ruimtelijke uitdagingen om te gaan.

Labo XX ('Labo twintig') is het project waarmee Antwerpen zijn twintigste-eeuwse gordel – het stedelijke grondgebied buiten de Ring en Singel - wil leren kennen en vernieuwen. Na jarenlange succesvolle stadsvernieuwing in de binnenstad en de negentiende-eeuwse gordel lijkt de stadsvlucht gekeerd en is de kernstad weer een aantrekkelijke plek om te wonen. De sterke bevolkingsgroei van de afgelopen jaren was dan ook vooral daar merkbaar. Daardoor zijn de maximale dichtheid en capaciteit er stilaan bereikt.

Volgens de stad kan toekomstige bevolkingsgroei best worden opgevangen in de twintigste-eeuwse gordel, een gebied dat bovendien aan vernieuwing toe is. Met die keuze vermijdt de stad overmatige verdichting in de binnenstad en verdere consumptie van de schaarse open ruimte binnen en buiten de stadsgrenzen. Omdat het haast letterlijk en figuurlijk om stedenbouwkundig onontgonnen gebied gaat, organiseerde de stad een wedstrijd om het potentieel van de twintigste-eeuwse gordel te onderzoeken. Vier ontwerpteams voerden parallel ontwerpend onderzoek met elk een eigen invalshoek.

Labo XX gaat in 2015 en daarna verder op verschillende sporen. Op basis van het werk van de ontwerpteams werd duidelijk dat er te weinig ingezet was op werkgelegenheid. Bij de stadsvernieuwing van de 20ste-eeuwse gordel willen we de werkplekken gezamenlijk met de bevolkingstoename laten stijgen. Daarom start de stad Antwerpen het onderzoeksproject Labo XX-werk dat zich expliciet richt op de vernieuwing en verdichting van werkgelegenheid in de 20ste-eeuwse gordel. Tegelijkertijd wil men de aandacht vestigen op de grote jongerenwerkloosheid in Antwerpen en de mismatch tussen de lager geschoolde jongeren en de openstaande vacatures binnen de stad.

Ook lanceert de stad enkele pilootprojecten in de 20ste-eeuwse gordel. Hierin willen we nieuwe inzichten over samenwerking, proces, versnelling en financiering testen op concrete sites. Ook de verdichtingsstrategieën en de verkennende ruimtelijke randvoorwaarden die naar voren kwamen tijdens het ontwerpend onderzoek worden hier in de praktijk gezet. Tegelijkertijd zijn dit steeds projecten waar de stad weinig of geen grondaandeel heeft en waar de stad een andere rol moet aannemen (faciliteren, reguleren, inspireren), in vergelijking met andere stadsprojecten. Het pilootproject Lageweg in Hoboken en het pilootproject Noordcenter op de Noorderlaan zijn voorbeelden hiervan.

De stad Antwerpen start tevens in 2016 met de opmaak van een visienota en een actieplan over verdichting en stadsvernieuwing in de 20ste-eeuwse gordel. Hiervoor is een aanvraag ingediend bij URBACT om samen met Wenen, Düsseldorf, Casoria, Solin en de metropolitaanse regio te werken rond het thema "Growth by Reconversion". Deze visie en actieplan worden opgenomen in de actualisatie van het strategisch Ruimtelijk Structuurplan Antwerpen.

De OVAM zet in op duurzaam bodem- en materialenbeheer om ruimtelijke ontwikkelingen te faciliteren. Een doelgerichte sanerings- en herontwikkelingsstrategie biedt kansen voor ruimtelijke, stedelijke en maatschappelijke ontwikkeling. Historische bodemverontreiniging kan herontwikkeling belemmeren en net op die sites kunnen interessante synergiën ontstaan tussen bodemsanering en herontwikkeling gericht op materiaalefficiëntie en klimaatneutraliteit.

De belangrijkste aanknopingspunten voor samenwerking tussen verschillende betrokken actoren zijn de ambities van de stad Antwerpen inzake ruimtelijke en stedelijke ontwikkeling en de intentie om voor de Lageweg innovatieve, duurzame, praktische en procesmatige resultaten te behalen.

2. Doelstelling pilootproject Lageweg

Het pilootproject de Lageweg heeft als ambitie een positief signaal te geven aan een stadsdeel, gelegen ten zuiden van Antwerpen, dat dringend aan vernieuwing toe is en tevens marge heeft voor verdichting. De vernieuwing van dit gebied betekent ook een kans om de vernieuwde aanpak bestudeerd in LaboXX te testen en op korte termijn resultaten te boeken. De algemene ambities van het pilootproject worden als volgt verwoord:

- Innovatief proces in complexe stedelijke ontwikkelingen testen;
- Perceeloverschrijdende samenwerking mogelijk maken door de procesopzet en het voorstellen van nieuwe financieringsmodellen die kwalitatieve stadsvernieuwing stimuleren;
- Bodemkwaliteit van in het begin mee in rekening nemen om op deze manier ook een efficiënte geïntegreerde sanering en herontwikkeling te realiseren;
- Bewust bodemgebruik stimuleren, zodat de positieve effecten van een veerkrachtige bodem en de mogelijke meerwaarde voor de gehele bouwblok inzichtelijk gemaakt kunnen worden;
- Ontwikkelingsprojecten realiseren met weinig overheidseigendom;
- Bouw nieuwe voorzieningen, met aandacht voor duurzaam wonen en bouwen, betaalbaar wonen en collectieve renovatie;
- Circulaire economische bedrijvigheid in een toekomstige invulling faciliteren.

Het projectgebied bevindt zich in het district Hoboken. Het gebied wordt getypeerd door een mix van gebouwtypologieën, van grote industriële productiehallen tot logistieke hallen tot individuele woningen. Er is sprake van leegstand en de bodem is vervuild. Er liggen enkele zonevreemde functies in industriegebied en een industriegebouw in woongebied. Het bouwblok de Lageweg is interessant als prototype omdat het onder meer de volgende kenmerken en uitdagingen omvat:

- Schaal van het bouwblok;
- Combinatie wonen/werken en andere functies;
- Mobiliteitsvraagstuk: collectief parkeren, nieuwe doorsteken, voorstedelijk treinnetwerk;
- Potentieel voor groene oplossingen: toegankelijk groen, koude- en warmtenetten, fietsdelen, ...
- Brownfieldontwikkeling met verschillende soorten bodemvervuiling;

3. Concrete samenwerking

De OVAM en de stad Antwerpen (en andere relevante actoren, zoals het Vlaams Kenniscentrum Steden – VKCS) werken op basis van de bovenstaande ambities samen en vergroten zo de slaagkansen van het project. De expertise van de OVAM inzake duurzaam materialenbeheer en bodembeheer, en haar interesse voor de geïntegreerde procesaanpak, nodigen uit tot een nabije opvolging van het traject, waarvan de procescoördinatie in handen ligt van de stad Antwerpen.

Concreet gebeurt de uitvoering van dit traject in verschillende fases:

Fase 1: In kaart brengen van alle stakeholders en hun betrachtingen en waardebeoordeling van het gebied. Inspireren van de stakeholders en het zoeken naar een common ground.

De ondertekening van een intentieverklaring tot gezamenlijke waardebeoordeling is daarbij een kritische factor.

Fase 2: Vervolgopdracht voor de uitbreiding van het instrumentarium voor de concrete opgave Lageweg, als model voor parallelle toekomstige trajecten rond gebiedsregie. In een projectgroep wordt verder uitwerking gegeven aan het traject, de opvolging, communicatie en het opnemen van concrete taken.

Ter ondersteuning van het traject in fase 1 zet de OVAM financiële middelen in via de onderzoeksopdracht die werd toegekend aan 51N4E-Connect & Transform. Daarnaast laat OVAM Bodembeheer zich ook ondersteunen door het studie bureau Witteveen + Bos in het kader van een andere lopende opdracht (Methodiek inzichtelijk maken maatschappelijke meerwaarde duurzaam bodembeheer bij herontwikkeling).

De ervaringen vanuit het proefproject zelf inzake ruimtelijke en stedelijke ontwikkeling en de intenties om voor deze wijk innovatieve, duurzame, praktische en procesmatige resultaten te behalen kunnen een belangrijk leerproces inhouden.

Via onder andere de organisatie van een gezamenlijke studiedag wordt op kennisdeling ingezet.

De mate waarin de OVAM betrokken zal zijn bij de eventuele vervolgtrajecten, wordt nog bekeken.

Contactpersonen

Stad Antwerpen: Isabelle Verhaert en Veva Roesems (Stadsontwikkeling).

OVAM: Ellen Luyten (BB, dienst Bodemonderzoek en Sanering West), Elmar Willems (AMB, dienst Beleidsinnovatie).

Antwerps potentieel lokale biomassa voor optimale valorisatie

1. Vaststellingen

De stad Antwerpen heeft de afgelopen jaren werk gemaakt van energieaanbod- en energievraagkaarten. Op die manier kan een vrij volledig beeld worden bekomen over de potenties om lokale duurzame energie-infrastructuur uit te bouwen. Dit past in een strategische energiebeleid dat moet toelaten om de lange-termijn doelstelling “Antwerpen klimaatneutraal in 2050” te realiseren. Het energiepotentieel van lokaal te winnen biomassa is op dit moment een blinde vlek binnen het Antwerpse energiebeleid. De samenwerking tussen de OVAM en de stad Antwerpen kan aangewend worden om kennis uit te wisselen en daarmee een realistisch potentieel te bepalen voor Antwerpse biomassa, geschikt voor energievalorisatie.

2. Doelstelling

Het verkennen van het nuttig potentieel van biomassa op lokaal niveau in functie van een optimaal gebruik ervan.

3. Concrete samenwerking

De stappen die door de Antwerpse administratie gezet worden in de loop van 2015 en 2016 om de doelstelling te bereiken, zijn:

1. Categorisering verschillende biomassastromen;
2. Inventarisering Antwerpse potentiëlen;
3. Toewijzing idealistische en realistische benutting van de potentiëlen i.f.v. ladder van Lansink;
4. Randvoorwaarden en drempels bij de uitbouw van energie-infrastructuur o.b.v. biomassa.

De OVAM kan aan dit proces bijdragen met haar kennis vanuit afgelopen en lopende studieopdrachten en praktijkervaringen.

De OVAM zal door de stad in 2015 in een klankbordgroep betrokken worden bij de energieconceptstudie rond de bedrijvzone Albertkanaal. De aanwezige (voedings)industrie biedt kansen om een industriële ecologie (met energievalorisatie) op te zetten. De OVAM kan vanuit deze case meedenken over de kansen, drempels en randvoorwaarden.

Contactpersonen

Stad Antwerpen: Sam Verbelen (stadsontwikkeling, energie en milieu Antwerpen)

OVAM: Kathleen Schelfhout (AMB, team Bio), Ann Braekevelt (AMB, team Bio)

Woonzone Zuiderdokken

1. Vaststellingen

In de meeste steden en gemeenten zijn er gronden die momenteel grotendeels voor bewoning worden gebruikt, maar waar in het verleden inrichtingen zijn geweest die bodemverontreiniging kunnen veroorzaken. Hierdoor worden particuliere eigenaars geconfronteerd met een mogelijke bodemverontreiniging en – in het geval van een geplande verkoop- met de plicht om een bodemonderzoek te laten uitvoeren.

De OVAM werkt intussen al meer dan 10 jaar rond dit thema. Ze voert inventarisatiestudies uit om deze potentieel verontreinigde woonzones in kaart te brengen en voert globale bodemonderzoeken en bodemsaneringen uit. Op deze manier krijgen de particuliere eigenaars kosteloos informatie over de kwaliteit van hun grond en kunnen zij hun grond voortaan verkopen zonder zelf een bodemonderzoek te moeten uitvoeren. Een goede communicatie met de bewoners is daarbij zeer belangrijk.

Rol van het lokale bestuur: Ondersteuning door de stad is zeer belangrijk, bijvoorbeeld door het aanleveren van informatie over locaties waar potentieel verontreinigde woonzones voorkomen, toegang verschaffen tot archieven of ondersteuning bij communicatie met bewoners.

Prioritering: De OVAM beschikt momenteel over een lijst met potentieel verontreinigde woonzones. Deze zijn gerangschikt volgens prioriteit in functie van de ernst van de bodemverontreiniging, het aantal betrokken percelen en de eventuele aanwezigheid van onschuldig eigenaars. Elk jaar selecteert de OVAM op basis van deze lijst steden en gemeenten waar een woonzoneproject zal worden uitgevoerd.

Inventarisatie: Het oplijsten van risicopercelen die kunnen opgenomen worden in een woonzoneproject is belangrijk.

Tijdens de contacten met steden en gemeenten is immers gebleken dat heel wat potentieel verontreinigde woonzones nog niet gekend zijn. Informatie over oude fabrieksterreinen is verloren geraakt of ligt ergens begraven in een archief. Hierdoor worden geregeld mogelijk verontreinigde gronden verkocht zonder dat er een bodemonderzoek is uitgevoerd, waardoor de nieuwe eigenaar met de lasten van dit historisch passief komt te zitten.

2. Doelstellingen

Het afsluiten van een OVAM-samenwerkingsverband met de OVAM houdt in dat het lokaal bestuur een bevoorrechte partner van de OVAM wordt. Voor het thema woonzones betekent dit concreet dat de prioritering, zoals hiervoor beschreven, buiten beschouwing wordt gelaten en dat de beschikbare middelen in eerste instantie bestemd zijn voor woonzoneprojecten gelegen in de stad of gemeente die het samenwerkingsverband met de OVAM is aangegaan.

Na het afsluiten van een OVAM-samenwerkingsverband, zal er bekeken worden welke potentieel verontreinigde gronden in de stad/gemeente aanwezig zijn. Er zal ook bekeken worden hoe ver het staat met de volledigheid van de gemeentelijke inventaris. Zodra deze inventaris volledig is, is een selectie van mogelijke woonzonepercelen veel efficiënter.

3. Concrete samenwerking

Nadat de gemeentelijke inventaris door de stad Antwerpen werd vervolledigd (of een hoge mate van vervollediging heeft bereikt), zal de OVAM starten met het inventariseren van percelen die kunnen opgenomen worden in een woonzoneproject. Hierbij zal ondersteuning door de stad belangrijk zijn.

Voor één locatie kan er al een site-onderzoek opgestart worden, namelijk de wijk Zuiderdokken in Antwerpen. De inventarisatiestudie werd reeds aan de stad bezorgd. De bijdrage van de stad kan hierbij zijn om de communicatie rond het project mee te helpen verzorgen.

Het beleid rond woonzones en de voordelen ervan kunnen teruggevonden worden op www.ovam.be/woonzones.

Contactpersonen

Trekker stad Antwerpen: Bieke Geypens (adjunct coördinator milieuvergunningen)

OVAM: Sabine Plingers

Site Nieuw Zurenborg - Bodemsanering

1. Vaststellingen

Meer dan honderd jaar geleden bouwde de NV Antwerpsche Gasmaatschappij een gasfabriek ter hoogte van de site die nu gekend is als Nieuw Zurenborg. Deze gasfabriek had als belangrijke taak het produceren van gas uit steenkool. Het gas werd gebruikt in gaslantaarns en zorgde niet alleen voor verlichting maar droeg ook bij tot de welvaart van de buurt.

De productie van gas zorgde vaak voor schadelijke (rest)stoffen, zoals ijzeraarde en teer. Zo ook op de site Nieuw Zurenborg, op deze locatie zijn er in het vaste deel van de aarde twee teerkernen aanwezig, een zone met ijzeraarde en een zone met cyanides. De toplaag is over de ganse site verontreinigd met PAK's en cyanides. De verontreinigingen met teer en cyanides zijn via het grondwater verspreid naar de naburige percelen en reiken ook tot aan de Antwerpse Ring. Deze verontreinigingen en de risico's naar mens en milieu zijn gedetailleerd in kaart gebracht door een beschrijvend bodemonderzoek, ook is er reeds in een bodemsaneringsproject bekeken hoe men deze verontreinigingen moet saneren. De OVAM verklaarde zich akkoord met de voorgestelde techniek en met de saneringsdoelstellingen.

2. Doelstellingen

De concrete doelstellingen van de bodemsanering zijn opgenomen in het bodemsaneringsproject. De vier aanwezige teer, cyanide en ijzeraarde-verontreinigingskernen moeten ontgraven worden. De meest uitgebreide kern is de zuidelijke teerkern die tot 7,5 diepte reikt. De sanering van de toplaag kan men afstemmen op de toekomstige herontwikkeling. Voor de verontreiniging in het grondwater zijn er, gelet op de ringbemaling, geen actieve maatregelen opgelegd. Het wegnemen van de bulk van de verontreiniging in het vaste deel van de aarde zal een positief effect hebben op de grondwaterverontreiniging.

De site Nieuw Zurenborg is een relatief groot terrein dat momenteel in gebruik is tijdens de "Zomer van Antwerpen", als stockageplaats voor materiaal, er zijn ook leslokalen aanwezig die men gebruikt voor het volwassenenonderwijs. De kantoren van "Zomer van Antwerpen" zijn eveneens op deze site gelegen.

Een optimaler gebruik door opwaardering van het terrein is mogelijk. De zeer gunstige ligging ter hoogte van het station van Berchem, de Cogels Osylei en de wijk Zurenborg dragen bij tot de herontwikkelingsmogelijkheden. Het realiseren van de bodemsanering zal een positief effect hebben op het grondgebruik.

3. Concrete samenwerking

De OVAM wil voor dit project met AG Vespa en de stad Antwerpen samenwerken. AG Vespa kan voor dit bodemsaneringsdossier geen vrijstelling van saneringsplicht verkrijgen. De OVAM wil via artikel 92 van het Bodemdecreet en het afsluiten van een saneringsovereenkomst een oplossing bieden. Het aanbesteden en leiden van bodemsaneringsswerven hoort tot de kerntaken van de OVAM, we bieden onze technische en juridische kennis aan.

Concreet stelt de OVAM voor om de bodemsanering te prefinancieren met een gespreide terugbetaling van de gemaakte kosten in functie van de draagkracht. Bij een prefinanciering rekent de OVAM 10% forfaitaire

onkostenvergoedingen aan. Indien de stad een ruime samenwerkingsovereenkomst afsluit zal de OVAM deze 10% niet aanrekenen.

Na het afsluiten van de overeenkomsten neemt de OVAM voor dit dossier het verdere traject op zich en zorgt voor het uitvoeren van de bodemsanering, te starten met het aanbesteden van de saneringswerken, het aanstellen van de erkende bodemsaneringsdeskundige en de veiligheidscoördinator. De OVAM werkt in het ganse traject nauw samen met AG Vespa en de stad Antwerpen. De opdrachtgever van de saneringswerken is de OVAM, dit omwille van de financiële regeling.

Indien er reeds een herbestemming voor het terrein gekend is voor de start van de bodemsaneringswerken, kan er conform het bodemsaneringsproject een afstemming gebeuren van de saneringswerken op de herbestemming. Het uitblijven van een herbestemming van de locatie mag echter geen belemmering vormen voor het uitvoeren van de bodemsanering. De OVAM heeft veel ervaring met geïntegreerd saneren en is hier een betrouwbare ondernemende overheidspartner.

De OVAM rekt op een nauwe samenwerking met AG Vespa en de stad Antwerpen voor de communicatie, sensibilisatie en ruimtelijke invulling/ontwikkeling van dit project.

De OVAM wenst AG Vespa en de stad Antwerpen ook ondersteuning te bieden bij de asbestproblematiek van gebouwen. Specifiek voor deze site (en ruimer voor andere sites van de stad) in de uitrol van het asbestafbouwbeleid, waar de OVAM zich momenteel voor inzet.

Contactpersonen

Trekker AG Vespa: Annemie Gommers

Stad Antwerpen: Bieke Geypens (adjunct coördinator milieuvergunningen)

OVAM: Sofie Geuens

Aanpak gemeentelijke inventaris van risicogronden

1. Algemeen: vaststellingen

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het in kaart brengen van hun risicogronden. Een middel om dit te bereiken is het aanleggen van de gemeentelijke inventaris (GI) van risicogronden. De GI heeft een sleutelfunctie in het localiseren van ernstig verontreinigde gronden die gesaneerd moeten worden. De GI is dus een belangrijke schakel om te komen tot een waterdicht bodembeleid.

Gezien het belang van de GI wil de OVAM vanuit het OVAM-samenwerkingsverband hierop extra inzetten. Er zal in een aangepaste aanpak worden voorzien, waarin het uiteindelijke doel is dat de stad Antwerpen komt tot enerzijds een volledige gemeentelijke inventaris en anderzijds een vlotte uitwisseling met de OVAM en het grondeninformatieregister. De OVAM en de gemeenten kunnen, nadat eerst de risicogronden volledig werden geïnventariseerd, immers samen een stap verder zetten en een aanpak op maat uitwerken om brownfields, stadskankers of andere historische erfenissen te saneren.

Veel is er reeds gebeurd op het lokale niveau, echter, dit verschilt sterk van plaats tot plaats. De OVAM lanceerde in 2012 een nieuw webloket voor gemeenten om een vlottere digitale uitwisseling van deze gegevens mogelijk te maken. Verdere ondersteuning voor de opbouw en beheer van de GI wordt geboden via acties zowel naar het vervolledigen van de inventaris, het interpreteren van oude informatie, de elektronische beschikbaarheid als uitwisseling van de data.

De gemeenten kunnen globaal gezien in een 3-tal groepen worden onderverdeeld, op basis van het IT systeem waarmee ze hun inventaris beheren. Elke groep vraagt specifieke ondersteuning:

- gemeenten zonder datasysteem;
- gemeenten met een datasysteem van een softwareleverancier;
- gemeenten met een eigen datasysteem.

2. Aanpak op maat

Na het afsluiten van een OVAM-samenwerkingsverband zal er eerst een startvergadering op de gemeente plaatsvinden. Op dit overleg zullen de huidige moeilijkheden en behoeften worden besproken en zal een stapsgewijze aanpak met afspraken rond timing en ondersteuning worden vooropgesteld.

Er wordt nagegaan op welke wijze efficiënt gebruik kan worden gemaakt van het webloket. Dit kan gaan van opleiding rond het manueel gebruik van het webloket tot IT ondersteuning om een koppeling van de eigen toepassingen van de gemeente met het OVAM webloket mogelijk te maken. Indien de gemeente gebruik maakt van een GIS wordt nagegaan welke data-uitwisseling hier mogelijk is.

De verdere aanpak zal zich in eerste instantie richten op het vervolledigen van de GI met informatie van risicogronden uit ontbrekende VLAREM-vergunningen, actualisatie met nieuwe milieuvergunningen én vooral op het vervolledigen van data uit ARAB-vergunningen en oudere archiefinformatie. Met een volledige GI wordt bedoeld dat alle relevante archiefinformatie m.b.t. risicogronden is uitgewisseld via het webloket.

Een expertenteam kan worden ingezet om een met het webloket uitwisselbare lijst van de nog ontbrekende risicogronden te voorzien. Hierbij wordt in detail nagegaan hoe de historische achterstand en de papieren

archieven vlot kunnen worden gedigitaliseerd en ingegeven in de gemeentelijke inventaris. Hiervoor wordt een timing en stappenplan afgesproken.

3. Stand van zaken GI

De stad Antwerpen beschikt over een eigen programma voor het beheer van het milieuvergunningenbestand en voor de opvolging van de milieuvergunningsaanvragen. Deze toepassing is geïntegreerd in een GIS (Geografisch Informatiesysteem). De informatie van risicogronden uit Vlarem-vergunningen zijn inmiddels uitgewisseld via het webloket.

De stad Antwerpen erkent het belang van de Gemeentelijke Inventaris en levert belangrijke inspanningen om te komen tot een volledige gemeentelijke inventaris. De ARAB-dossiers zijn opgenomen in handgeschreven fichebakken, verspreid over de verschillende districten, en werden in het verleden ingescand naar pdf-bestanden. De omzetting naar een meer gebruiksvriendelijk en bevroegbaar Excel-bestand is lopend. Gezien het groot aantal vergunningen (ca. 16.000) is dit echter nog een groot werk. Met het huidige personeelsbestand kan via deze werkwijze de vooropgestelde deadline voor gemeenten met een OVAM-SV van eind 2016 niet worden behaald.

Voor de lopende digitalisering wordt nagegaan op welke manier een expertenteam kan worden ingezet. Een timing en stappenplan is aangewezen. Gezien het groot aantal vergunningen zal samen met de stad worden nagegaan wat de prioriteiten en grootste behoeften zijn, zodat de belangrijkste beschikbare informatie tijdig kan worden uitgewisseld.

Contactpersonen

Stad Antwerpen: Bieke Geypens (adjunct coördinator milieuvergunningen)

OVAM: Nathalie Van Trier / Inventarisatieteam van de OVAM

Blue Gate Antwerp

1. Algemeen: vaststellingen

In het kader van de opmaak van het samenwerkingsverband tussen de stad Antwerpen en de OVAM, wordt er samengewerkt rond het project 'Blue Gate Antwerp'.

Het terrein gekend als Blue Gate Antwerp omvat terreinen aan de D'herbouvillekaai, de Olieweg, de Mazoutweg, de Naftaweg, de Kopalweg, de Lakweg en de Lysolweg en de oostelijke sporenbundel. De volledige projectgronden kunnen ingedeeld worden in 3 zones:

- zone petroleum groen
- zone Scheldekaaien
- zone FSI

Petroleum Groen grenst in noordelijke en noordwestelijke richting aan de huidige petroleum cluster. Deze omvat o.a. volgende bedrijven: Alca Petroleum, Castrol en Kuwait.

De eigendomssituatie is weergegeven in onderstaande figuur. De terreinen ten noorden van de d'Herbouvillekaai zijn eigendom van het Vlaamse Gewest beheerd door Waterwegen en Zeekanaal nv. De overige terreinen zijn eigendom van de stad Antwerpen. De spoorwegenbundel is eigendom van Waterwegen en Zeekanaal nv

Algemene situatieschets

De stad Antwerpen, vertegenwoordigd door Actieve stad/Werk en Economie (WNE), het Autonoom Gemeentebedrijf voor Vastgoed en stadsprojecten voor Antwerpen (AG VESPA), Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z) en ParticipatieMaatschappij Vlaanderen NV (PMV) ondertekenden op 12 april 2006 een intentieverklaring met het oog op de herontwikkeling en herbesteding van de verlaten en verontreinigde terreinen van de Investeringszone Petroleum Zuid in Antwerpen.

In het kader van deze intentieverklaring werd op 21 december 2007 de projectvennootschap GO IPZ NV opgericht als operationeel uitvoeringsinstrument voor de voorbereiding van de sanering en herontwikkeling van Investeringszone Petroleum Zuid. Op 27 april 2011 wijzigde de naam van de projectvennootschap naar Blue Gate Antwerp NV ('BGA NV'). De projectvennootschap kent volgende samenstelling: aan de stedelijke kant AG Vespa (51%) en aan Vlaamse zijde W&Z (17%) en PMV (32%).

Op 30 april 2009 werd tussen de stad Antwerpen en Vlaanderen een politiek akkoord afgesloten betreffende "Een watergebonden bedrijventerrein met voetbalstadion op Petroleum Zuid". In dit akkoord geven de stad Antwerpen en Vlaanderen het mandaat aan Blue Gate Antwerp NV om de sanering en herontwikkeling van Blue Gate Antwerp effectief te realiseren binnen het kader van het business plan en de op dat moment nog op te stellen termsheet.

Op 29 mei 2009 keurde de Vlaamse regering het brownfieldconvenant "*Investeringszone Petroleum Zuid*" goed. Gelijktijdig keurden de Vlaamse regering en de partijen van de intentieovereenkomst de "*Termsheet Antwerpen-Vlaanderen*" goed, waarin de projectstructuur, de rol en de taken van de diverse partijen op basis van het politiek akkoord verder worden gedetailleerd. In het kader van de uitvoering van deze

brownfieldconvenant, wensen de grondeigenaars (met name het Vlaamse Gewest waarvan de gronden in beheer door W&Z en de stad Antwerpen waarvan de gronden in beheer door AG Vespa), een deel van de Projectgronden, met name de gronden welke onderdeel uitmaken van de herontwikkeling en die zijn opgenomen in het brownfieldconvenant, samen te brengen door een overdracht van zakelijke rechten in BGA nv. Diverse urgente overdrachten dringen zich zodoende op. BGA nv wenst daarna deze gronden samen te brengen in een grondenbank zoals weergegeven in onderstaande figuur.

Gezien de lopende aanbestedingsprocedure en de daaruit voortvloeiende noodzaak tot oprichting van een grondenbank met de daartoe noodzakelijke zakelijke rechten, de geplande herlocaties, de aanpalende realisatie van een arresthuis, de realisatie en exploitatie van de laad- en loszone en de wens tot vestiging van een kandidaat exploitant, is een volledig afperking en de opmaak van een volledig beschrijvend bodemonderzoek evenwel niet realistisch binnen het daartoe beschikbare tijds kader. Een overdracht conform afdeling II van Hoofdstuk VIII van het Bodemdecreet is actueel niet mogelijk gezien er enkel een gefaseerd beschrijvend bodemonderzoek conform werd verklaard. Tot op heden is immers geen volledige afperking van de vastgestelde bodemverontreiniging gerealiseerd.

Het verzoek tot toepassing van de mogelijkheid tot afwijking in het kader van een dringende overdracht zoals voorzien in art. 164 van het bodemdecreet is aanvaard.

De projectvennootschap Blue Gate Antwerp NV stelt in deze, als verwerver, de eenzijdige verbintenis tot verder onderzoek en sanering conform het bodemdecreet.

Recent werd de principe overeenkomst overdracht zakelijke rechten (= 5-partijen overeenkomst) goedgekeurd door de RvB van BGA nv en de betrokken partijen (GHA, stad Antwerpen, AG Vespa, W&Z en BGA nv).

Aanwezige bodemverontreinigingen en de uitvoering van de saneringen

De voormalige bedrijfsactiviteiten, de waterzieke toestand van de voormalige petroleumsite en de actuele eigendomssituatie hebben immers geleid tot een complexe perceeloverschrijdende (verspreiding in Leigracht en verspreiding naar o.a. Alca Petroleum) bodemverontreiniging. Diverse bron- en verspreidingspercelen zijn gedetecteerd en gerapporteerd in het beschrijvend bodemonderzoek (sectie 4.4). De Leigracht vormde en vormt de meest stroomafwaartse receptor en tevens hydrologische barrière met de aanpalende Hobokense Polder. Hierdoor is de Leigracht alsook aanpalende oeverstrook eveneens verontreinigd. Het opdrachtgebied van de projectvennootschap Blue Gate Antwerp NV beperkte zich evenwel tot het projectgebied zoals omschreven in de Brownfieldconvenant. Het meer noordelijke deel van de Leigracht alsook het zuidelijke deel evenals de oeverstroken behoorden zodoende niet tot het opdrachtgebied van de projectvennootschap Blue Gate Antwerp NV. Het eerste gefaseerde beschrijvend bodemonderzoek heeft bijgevolg enkel betrekking op de bron- en een beperkt aantal verspreidingspercelen. De realisatie van de noodzakelijke verdere afperking van de vastgestelde bodemverontreiniging vergt, gezien de complexiteit van de verontreiniging en de noodzaak aan projectafstemming tussen de diverse betrokken grondeigenaars, de nodige tijd en de nodige afspraken tussen de betrokken partijen.

3. De concrete samenwerking

De stad Antwerpen en de OVAM zijn actoren binnen de brownfieldconvenant. Jaarlijks vindt er een stuurgroepvergadering plaats waaraan de OVAM en de stad Antwerpen deelnemen.

Samengevat kunnen de globale acties met betrekking tot de terreinen van BGA als volgt worden opgenomen

Stad Antwerpen

OVAM

Deelname aan overleg rond de uitvoering van
brownfieldconvenant en de realisatieconvenant

Deelname aan overleg rond uitvoering van de
brownfieldconvenant en de realisatieconvenant

Meewerken aan de uitvoering van
brownfieldconvenant en de realisatieconvenant

Meewerken aan de uitvoering van de
brownfieldconvenant en de realisatieconvenant

Contactpersonen

Stad Antwerpen: Guido Muelenaer

OVAM: Katleen Jansen

Proefproject aanpak asbesthoudende isolatieleidingen

1. Vaststellingen: situering & scope

Op 24 oktober 2014 gaf de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan de uitvoering en de coördinatie door de OVAM van een asbestafbouwbeleid in Vlaanderen, aan een doorstartfase tot en met 2017 (waarna een evaluatie en verfijning van het beleid zal uitgevoerd worden) en aan de streefdatum 2040 als beleidsdoelstelling voor de realisatie van het asbestafbouwbeleid.

Binnen de projecthorizon 2015-2018 wordt een asbestafbouwplan uitgewerkt dat focust op een gefaseerde en doelgroepgerichte aanpak voor volgende prioritaire asbest-houdende materiaalstromen in en rondom gebouwen tegen 2040. Prioritaire asbesthoudende materiaalstromen zijn:

- asbestproductieafval (asbestcementdraailingen, ...);
- niet-hechtgebonden asbesttoepassingen in gebouwen;
- hechtgebonden asbesttoepassingen in de buitenschil van gebouwen;
- hechtgebonden asbesttoepassingen binnen gebouwen.

Prioritaire doelgroepen/gebouwen volgens de markt- en stakeholdersbevraging zijn:

- scholen;
- publieke/overheidsgebouwen;
- *residentiële gebouwen*;
- land- en tuinbouw.

De markt- en stakeholdersbevraging uit het studietraject, voorafgaand aan de beslissing van de Vlaamse regering, bevestigt dat onzorgvuldige handelingen door werknemers maar vooral door particulieren en zelfstandigen (buiten regulering arbeidswetgeving) een hoog risico creëren op blootstelling aan asbestvezels bij verbouwingswerken. De redenen blijken onwetendheid, onderkenning van de risico's maar ook beperking van de renovatiekosten. Dit wordt versterkt door de afwezigheid van een asbestinventarisverplichting voor particuliere gebouwen en het gegeven dat de sector van erkende asbestverwijderaars weinig gericht is op kleinere, particuliere opdrachten.

Binnen de doorstartfase 2015-2018 wil de OVAM voor de doelgroep residentiële (bij)gebouwen in particuliere eigendom (uitbreiding naar jeugd-, sportverenigingen) en voor de asbesthoudende materiaalstroom 'niet-hechtgebonden leidingisolatie' een ambtshalve gecoördineerd proefproject uitvoeren en evalueren.

De OVAM wil hierbij haar ervaring vanuit de succesvolle ambtshalve projecten asbestproductieafval extrapoleren naar een nieuw proefproject voor asbesthoudende leidingisolatie in residentiële gebouwen in particuliere eigendom. Binnen het proefproject mikken we op circa 100 unieke locaties die zich kunnen aanmelden.

Plaasterisolatie rond verwarmingsleidingen:

Wat? Brokkelig plaaster met weinig tot zeer veel vezels. Meestal omwikkeld met wit jute doek. Doorsnede van buiten naar binnen: jute windels, plaasterlaag – asbest, karton, isolatiewol, leiding.

Voorkomen? Toegepast als isolatie van verwarmingsbuizen, meestal in kelders van oudere huizen.

Toegepast tot? Jaren tachtig.

Ambtshalve projectcoördinatie

De ambtshalve afdeling van de OVAM coördineert het project en stelt via OVOP een erkend studiebureau, erkend labo en erkend asbestverwijderaar aan.

- **Inventarisatiefase:**

- aanbestedingsprocedure begeleidend studiebureau

- oproep aan de bewoners via communicatiecampagne: info-avond, gemeenteblad, bus-aan-bus-bedeling aanmeldingsformulier, on-line aanmeldingsformulier, ...

- **Onderzoeksfase:**

- plaatsbezoek locaties door begeleidend studiebureau – labo: asbestdeterminatie, omvang, prioritering

- aanbestedingsprocedure erkend asbestverwijderaar (ofwel raamcontractformule parallel met inventarisatiefase, ofwel bestek obv onderzochte locaties)

- **Saneringsfase:** asbestverwijdering te saneren locaties

Rol lokale bestuur – actor

- Eerste lijnloket: Alhoewel de volledige projectcoördinatie door de OVAM wordt opgenomen, gebeurt dit doorheen het project in nauw overleg met één of meerdere lokale aanspreekpunten: bv. milieuambtenaar, lokale entiteit renovatie, Bewoners hebben altijd ook een lokaal aanspreekpunt nodig voor meer informatie als eerste lijnloket. Escalatie kan in tweede stap naar de OVAM.
- Faciliteren communicatiecampagne: Doorheen het project is de communicatiecampagne een belangrijk item dat mee ondersteunt wordt door het lokale bestuur: locatie info-avonden, artikels in gemeenteblad en -website, bus-aan-bus bedeling nieuwsbrieven, ...)

Financiering: Een particuliere offerte bedraagt gemiddeld circa 5.000 – 10.000 € of 7500 €. Door schaalvergroting via de openbare aanbesteding mikt de OVAM op een prijsvoordeel door volumekorting tot circa 30%. Voor het restbedrag voorziet de OVAM in een 50% cofinanciering.

Huidige situatie:	Proefproject:		
Gemiddelde kostprijs per locatie:	Effect schaalvergroting – volumekorting – marktbevraging = 30%: 5250 €		
	50% cofinanciering OVAM		
<table border="1"><tr><td>7500 €</td></tr></table>	7500 €	<table border="1"><tr><td>2625 €</td></tr></table>	2625 €
7500 €			
2625 €			
	Prijsvoordeel per locatie: 65%		

Doelgroep: We beogen particuliere woningen en lokalen van jeugd- en sportverenigingen. Naar verwachting zullen in eerste instantie vooral hoger opgeleide eigenaars (milieubewustzijn, ...) uit de hogere

inkomenscategorie aanmelden. De uitdaging zal er in bestaan ook lagere inkomens, ouderen, (sociaal) verhuurders en allochtonen te bereiken.

2. Doelstellingen

Draagkrachtverhoging door volumekorting en ambtshalve cofinanciering OVAM: Prijsverlaging (-65%) voor eigenaars, efficiënte inzet van overheidsmiddelen via grootschalig contract.

Ambtshalve coördinatie voor marktfalen: De gemiddelde kost van circa 7.500€ is voor een particuliere eigenaar aanzienlijk als investering in louter verwijdering van materialen, zonder heraanleg. Bovendien is de sector van erkende asbestverwijderaars vooral georiënteerd op grotere klanten en zijn particuliere opdrachten minder interessant. Dit heeft als gevolg dat particulieren vaak geen offerte ontvangen of juist een zeer hoge offerte ontvangen. Dit werkt onzorgvuldig en illegaal handelen in de hand.

Gezondheidsrisico's elimineren: Zelfs in passieve toestand vorm het ongebonden asbest in de plaaster een permanent risico door enerzijds passieve vezelvrijstelling in de kelderruimte en anderzijds potentiële vezelvrijstelling bij elke ingreep (loodgieters, ...) aan de CV-leidingen. Secundaire emissie ontstaat door het meenemen van asbestvezels via schoeisel en kledij naar andere ruimtes in de woning. Bovendien worden deze ingrepen vaak uitgevoerd door zelfstandigen die buiten de regulering en opleiding van de arbeidswetgeving vallen.

Ontlasting handhaving op asbestincidenten door lokale toezichthouders: Contractuele handhaving op een correcte uitvoering door de opdrachthoudende aannemer via besteksvoorwaarden/contractuele bepalingen (boeteclausules, bonus-malus) ontlast de klassieke milieuhandhaving door de lokale toezichthouders omdat deze minder of niet moeten ingeschakeld worden.

Incentive kwaliteitsborging correcte, veilige uitvoering: De contractuele handhaving en selectie van correct werkende erkende asbestverwijderaars garandeert bewoners een veilige en kwaliteitsvolle asbestverwijdering.

3. Concrete samenwerking

De concrete samenwerking tussen de OVAM, de stad Antwerpen en de externe opdrachthouders zal voorwerp uitmaken van onderling overleg waarin de projectaanpak, de randvoorwaarden en de rolverdeling verder worden afgestemd. Idealiter duidt de stad Antwerpen één projectverantwoordelijke aan die als aanspreekpunt fungeert voor de OVAM en derden.

Contactpersonen

Stad Antwerpen: Nele Steukers (coördinator woonadvies)

OVAM: Sven De Mulder

Gezamenlijk valoriseren van deskundigheid en kennis inzake afval-, materialen- en bodembeleid op internationaal niveau

1. Vaststellingen

De stad Antwerpen heeft als grootstad en havenstad ter uitvoering van het Vlaamse afvalstoffenbeleid een ruime ervaring opgebouwd omtrent het ophalen en verwerken van huishoudelijk- en vergelijkbaar bedrijfsafval. Antwerpen bestaat als grote centrumstad uit een weefsel van diverse woonstructuren als hoogbouw, arbeiderswijken met een hoog vreemdelingenpopulatie (174 nationaliteiten), bruisende winkelcentra en (semi)residentiele wijken.

Bijzondere uitdagingen vormt de demografie, met een erg diverse bevolking, bezoekers, studenten, toeristen en bedrijven. Dit vereist maatwerk. De stad participeert in een state of the art stortplaats Hooge Maey en in de 'waste to energy' afvalverbrandingsinstallatie ISVAG. De kennis en kunde die de stad heeft ontwikkeld omtrent haar afvalbeleid en de bewustmaking ervan kan worden uitgewisseld buiten Vlaanderen.

2. Doelstellingen

Uitwisselen en delen van deskundigheid en informatie op internationaal niveau op het vlak van afval-, materialen- en bodembeleid.

3. Concrete samenwerking

De OVAM en de stad Antwerpen werken samen bij het uitwisselen op internationaal niveau van informatie en deskundigheid inzake het afval- materialen en bodembeleid. Dit omhelst het ontvangen van buitenlandse delegaties om het Vlaamse en Antwerpse beleid in de praktijk te tonen en het deelnemen aan buitenlandse missies van Internationaal Vlaanderen, FIT, Buitenlandse Handel, UNEP, Koninklijke en Prinselijke handelsmissies...

Beide partners engageren zich hiertoe binnen hun mogelijkheden.

Contactpersonen

Stad Antwerpen: Myriam Deridder

OVAM: Anne Vandeputte

Bijlage 2 van het OVAM-samenwerkingsverband met de stad Antwerpen

Overzicht lopende projecten / dossiers

Naam dossier/project	OVAM	Stad Antwerpen
Afvalbrengsystemen	Annemie Andries	Geert Biesemans
Fashion Flows	Evelyn Lafond	Gert Vandermosten
Ecodesign	Katrijn Siebens	Thijs De Ceuster
Labo XX en Lageweg	Elmar Willems	Isabelle Verhaert
Antwerps potentieel van lokale biomassa voor optimale valorisatie	Kathleen Schelfhout	Sam Verbelen
Woonzone Zuiderdokken	Sabine Plingers	Bieke Geypens
Site Nieuw Zurenborg - Bodemsanering	Sofie Geuens	Annemie Gommers (AG Vespa) Bieke Geypens
Aanpak gemeentelijke inventaris risicogronden	Nathalie Van Trier	Bieke Geypens
Blue Gate Antwerpen	Katleen Jansen	Guido Muelenaer
Proefproject aanpak asbesthoudende isolatieleidingen	Sven De Mulder	Nele Steukers
Gezamenlijk valoriseren van deskundigheid en kennis inzake afval-, materialen- en bodembeleid op internationaal niveau	Anne Vandeputte	Myriam Deridder
Propere wijken	Eva Gijsegom	Myriam Deridder

Bijlage 3 van het OVAM-samenwerkingsverband met de stad Antwerpen

Interessante projectideeën

Deze bijlage bestaat bevat de volgende projectideeën:

- Duurzaam evenementenbeleid
- Visieopbouw energievalorisatie restafval
- Antwerpen Circulair !?

Duurzaam evenementenbeleid

1. Vaststellingen

Iedere stad of gemeente heeft evenementen op haar grondgebied, al dan niet zelf georganiseerd. Reeds een aantal jaren voert de OVAM een evenementenbeleid. Tips en goede voorbeelden worden gedeeld via de website www.ovam.be/groenevent en www.ovam.be/evenementenbeleid. Goede en innovatieve initiatieven voor het verduurzamen van een evenement worden geselecteerd én beloond via de uitreiking van de Groenevent Awards. De OVAM heeft de ambitie om lokale besturen die een OVAM-samenwerkingsverband hebben ondertekend, projectmatig en voor minstens 2 jaar te begeleiden en ondersteunen in de uitbouw van hun lokaal duurzaam evenementenbeleid.

De milieu-impact van evenementen is niet te onderschatten. De overconsumptie en het onverantwoord omgaan met grondstoffen en materialen zorgt voor bergen afval en milieuvervuiling. Tal van organisatoren en belanghebbenden hebben reeds opmerkelijke inspanningen geleverd voor het verduurzamen van hun evenement, via de interne werking en via sensibilisatie van hun bezoekers. Er is een belangrijke rol weggelegd voor de lokale besturen om hun burgers en bedrijven hierin actief te begeleiden en te ondersteunen. De OVAM heeft tal van praktische hulpmiddelen ter beschikking om de evenementensector en ook de lokale besturen te ondersteunen en op weg te helpen (zie bij instrumenten).

In deze fiche staan in algemene termen de voorwaarden en suggesties om de samenwerking vorm te geven. In onderling overleg worden aangepaste initiatieven en acties op maat uitgewerkt.

2. Doelstelling

De lokale overheid stimuleert milieuverantwoorde consumptie en duurzaam materialengebruik en neemt hierbij een voorbeeldrol of partnerrol in de organisatie van evenementen op haar grondgebied.

Specifieke doelstellingen

- Het lokaal bestuur verduurzaamt de organisatie, de uitwerking van en de communicatie over evenementen.
- Milieuverantwoorde consumptie, duurzame aankopen van leveringen, werken en diensten vraagt engagement van alle betrokken partners.
- Duurzaam beheer en gebruik van materialen door preventie, sensibilisatie en verantwoord ketenbeheer.
- De milieu-impact van evenementen verlagen door ondersteuning en opvolging van de organisaties en de geplande initiatieven.

Beoogde effecten

- Duurzame aankoop en duurzaam gebruik van materialen en grondstoffen (inzet op preventie van afvalstoffen, op gebruik van gerecycleerde materialen, inzet op duurzame producten en diensten);
- Er wordt minder afval geproduceerd tijdens een evenement;
- Zwerfvuil wordt vermeden;
- Het lokaal bestuur vervult een voorbeeldrol / partnerrol om evenementen te verduurzamen en deelt goede voorbeelden met organisatoren en andere lokale besturen;
- Inzet op selectieve inzameling en verwerking van afvalstoffen waaronder PMD.

3. Aandachtspunten bij eventuele samenwerking

Gezien de beperkte personeelsinzet van de OVAM, dient de trekkersrol voor het verduurzamen van de evenementen opgenomen te worden door de organisator of het lokaal bestuur. Dit garandeert ook het beste de slaagkansen van het vergroenen van het evenementenbeleid. Het lokaal bestuur werkt dus zelf voorstellen en plannen uit, en wordt hierbij ondersteund door de bestaande instrumenten, met begeleiding door de OVAM.

De OVAM deelt haar kennis over ondersteunende instrumenten, relevante indicatoren en goede praktijkvoorbeelden. Zie ook www.groenevent.be.

Financiële ondersteuning van de OVAM kan binnen de beschikbare budgetten worden verleend op basis van het aantal bezoekers/deelnemers en in verhouding met de voorgestelde plannen en acties. De specifieke voorwaarden voor de financiering van projecten als onderdeel van een duurzaam evenementenbeleid zijn publiekelijk beschikbaar en worden indien nodig, meer in detail besproken.

Contactpersonen

Stad Antwerpen: Tim De Mulder (manager evenementen)

OVAM: Lore Mariën (AMB, team Lokale besturen).

Visieopbouw energiewaardering van restafval

1. Vaststellingen

Antwerpen beschikt met enkele restafvalverwerkende bedrijven (ISVAG, INDAVER) over een aanzienlijk potentieel voor energiewaardering. De stad Antwerpen is vragende partij om samen met de OVAM een visie op te maken waarin deze energiewaardering van restafval wordt gekaderd in de tijd en gekoppeld aan duurzaam materialenbeheer.

2. Doelstelling

Visie-ontwikkeling op het gebruik van (huishoudelijk) restafval voor energiewaardering.

Deze visie moet de stad en de betrokken partijen toelaten om de komende jaren onderbouwde en gedragen keuzes te maken omtrent energiewaardering van restafval. De bedoeling moet zijn een reductie van de hoeveelheid restafval te koppelen aan een maximale energie-efficiëntie van de verwerkingsinstallaties. Het doel is om maximaal de vrijgekomen energie lokaal in de stad Antwerpen en omgeving af te zetten via bvb. een warmtenet. Het is de bedoeling om - op termijn - een warmtenetwerk te creëren met meerdere actoren/producten ten behoeve van de continuïteit van warmteproductie. Wij vermijden dat een uitbreidend warmtenetwerk de behoefte aan meer verbrandingscapaciteit inzake restafval stimuleert. Immers blijft de doelstelling om restafval te reduceren tot een absoluut minimum de hoofddoelstelling. Beide partners engageren zich dan ook de eindverwerking volledig conform de Vlaamse wetgeving te laten gebeuren. De concretisering van de eindverwerking van het restafval van de stad en regio Antwerpen (IGEAN) zal samensporen met het nieuwe Uitvoeringsplan voor afval en materialen op lokaal niveau dat begin 2016 zal worden goedgekeurd door de Vlaamse regering.

Contactpersonen

Stad Antwerpen: Sam Verbelen (stadsontwikkeling, energie en milieu Antwerpen)

OVAM: Luk Umans (AMB, team Eindverwerking en bouw).

Antwerpen Circulair!?

1. Vaststellingen

Wat betekent de circulaire economie voor een stad? Hoe kan de circulaire economie er mee voor zorgen dat Antwerpen een aantrekkelijke leefomgeving creëert en de toekomst positief tegemoet gaat? En zou Antwerpen, met haar haven als grondstoffenknoppunt, de eerste circulaire stad van Vlaanderen kunnen zijn?

Sinds de industriële revolutie groeien onze economieën volgens een patroon waarbij grondstoffen worden omgezet in producten die na verbruik worden weggegooid: neem, maak en dump. We volgen een lineair model dat uitgaat van de veronderstelling dat hulpbronnen in overvloed beschikbaar blijven, makkelijk te verkrijgen zijn en goedkoop kunnen worden weggegooid. Dat zijn valse aannames. Komt daarbij de enorme uitdaging van de limieten van onze planeet: een westerse levensstijl is onhaalbaar voor de naar verwachting 3 miljard nieuwe leden van de mondiale middenklasse in de komende decennia. Daarom loont het om hier in Europa en Vlaanderen nieuwe, duurzame economische accenten en activiteiten op te zoeken. De circulaire economie biedt minstens een deel van het antwoord.

In een circulaire economie blijven grondstoffen circuleren als in een natuurlijk ecosysteem. Het is een regeneratieve economie die draait op gebruik, herstel, hergebruik, herbestemming en recyclage.

Waarom in de stad? Dit model vereist een intensieve relatie tussen producenten en klanten/afnemers en heeft daarom een sterk lokale inslag. De stad bundelt mensen, bedrijven en maatschappelijke functies op een kleine oppervlakte. De stad is ook een broeiplaats van lef, innovatie en ondernemerschap. Kijk bijvoorbeeld naar de deelplatformen, die zowat allemaal stedelijke fenomenen zijn. Daarom biedt de stad het perfecte lab om de circulaire economie op het terrein te testen.

2. Doelstelling

De circulaire economie omvat veel en lijkt soms ongrijpbaar en divers. Dit samenwerkingsverband bevat reeds enkele concrete voorstellen om samen te werken rond (bepaalde) aspecten van een circulaire economie. De eventuele samenwerking die wie hier beogen, heeft echter betrekking op de zoektocht naar de specifieke meerwaarde en versterkende kracht van het concept circulaire economie voor de Antwerpse samenleving. Doel is strategisch en operationeel de juiste accenten te leggen in het beleid en in interactie met iedereen die betrokken wil zijn, waardoor een beweging in de stad, haar bedrijven, burgers en organisaties in gang wordt gezet. De OVAM en de stad Antwerpen werken vanuit hun eigen respectievelijke, doch complementaire ervaringen, expertise, instrumenten en netwerk, om uiting te geven aan het belang van de circulaire economie.

Daarbij merken we op dat dit thema geen exclusieve claim van de OVAM of de stad Antwerpen verdraagt, maar juist in samenhang met andere domeinen en uitdagingen aangepakt moet worden (ruimtelijke opgaven, economie, welzijn, mobiliteit, etc.).

Contactpersonen

Stad Antwerpen: (voorlopig) Iris Gommers / OVAM: Elmar Willems / Plan C: Jiska Verhulst